

Amerika'nın Borcu, Doların Hâkimiyetinin Sonunu Mu Getiriyor?

Seksen yıldan fazla bir süredir Dolar, sadece Amerika'nın ulusal para birimi olmakla kalmamış, aynı zamanda küresel finans sisteminin omurgası haline gelmiştir. Çünkü petrol ve temel emtia ticaretinin büyük bir kısmı onun aracılığıyla fiyatlandırılmakta, merkez bankalarının rezervlerinin önemli bir oranı onunla yönetilmekte, uluslararası ödemeler onunla gerçekleştirilmekte ve küresel piyasalardaki varlıkların değeri onunla ölçülmektedir. Bu da Amerika'ya modern tarihte hiçbir ekonomik gücün sahip olmadığı olağanüstü bir ayrıcalık sağlamıştır; bu ise Dolar ve ABD Hazine tahvillerine yönelik süregelen küresel talebin gölgesinde, ona bütçe açığını finanse etme ve borçlarını kendi ulusal parasıyla ihraç etme gücünü oluşturmaktadır.

Ancak ekonomi tarihi bize, para birimlerinin hakimiyetinin sonsuz olmadığını öğretmiştir. Nitekim İngiliz Sterlini, küresel para sistemine öncülük etme konusunda Doların önüne geçmişti; ancak İngiltere İmparatorluğu'nun ekonomik ve mali gücünün gerilemesiyle birlikte bu konumunu aşamalı olarak kaybetmiştir. Sterlin'in hakimiyeti, İkinci Dünya Savaşı sonrası Doların ulaştığı düzeye ulaşmamış olsa da, deneyimler, herhangi bir para biriminin gücünün nihayetinde onun arkasında duran ekonominin sağlamlığıyla bağlantılı olarak kaldığını teyit etmektedir.

Şu ana kadar Doların yakın zamanda çökeceğine dair kesin işaretler bulunmamakta ancak Dolar, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana tanık olmadığı zorluklarla karşı karşıyadır. ABD'nin kamu borcundaki sürekli artış, kronik bütçe açığı ve borç servisi maliyetindeki hızla artan yükseliş; evet tüm bu faktörler, giderek çok sayıdaki ülkeyi ABD Dolarına olan bağımlılık düzeylerini yeniden gözden geçirmeye sevk etmeye başlamıştır.

Uluslararası Para Fonu (IMF) verileri, Doların küresel döviz rezervleri içindeki payının, milenyumun başında (2000'lerin başında) %70'in üzerindeyken son yıllarda %57 civarına gerilediğine işaret etmektedir. Diğer tüm para birimlerinden büyük bir farkla birinci sıradaki yerini korumasına rağmen bu düşüş, merkez bankalarının rezervlerini çeşitlendirme yönündeki politikalarında aşamalı bir dönüşümü yansıtmaktadır.

Aynı doğrultuda, dünya genelindeki merkez bankaları altın alımlarını yoğunlaştırmıştır. Dünya Altın Konseyi verileri, 2022 ve 2023 yıllarının modern veri kayıtlarının tutulmaya başlanmasından bu yana en yüksek resmi altın alım seviyelerine sahne olduğunu ve bu eğilimin 2024 ile 2025 yılları boyunca da devam ettiğini göstermektedir.

Verilerin açıklaması aşağıdaki şekildedir:

- **2022:** 1.082 ton (tarihi bir rekor).
- **2023:** 1.037 ton (yıllık bazda ikinci en yüksek seviye).
- **2024:** Yaklaşık 1.045 ton; bazı tahminlere göre rakam 1.089 tona kadar yükselmektedir.

- **2025:** Yaklaşık 1.025 ton; böylece resmi alımların bin tonu aştığı üst üste dördüncü yıl olmuştur.

- **2026:** İlk yarı verileri bu eğilimin devam ettiğini ortaya koymaktadır; zira ilk çeyrekte net (altın) alımlar yaklaşık 85 tona ulaşmıştır.

Bu ilgi sadece yatırım değerlendirmelerinden değil, aynı zamanda stratejik değerlendirmelerinden de kaynaklanmaktadır. Zira Batı'nın uyguladığı mali yaptırımlar, özellikle de 2022'de Rus rezervlerinin bir kısmının dondurulması birçok ülkeyi, rezervlerini çeşitlendirme ve enflasyon ile jeopolitik risklere karşı korunma isteğinin yanı sıra herhangi bir ülkenin kontrolüne tabi olmayan varlıklarını güçlendirmeye sevk etmiştir. Böylece altın, değer depolama ve finansal egemenliği koruma aracı olarak geleneksel rolünü yeniden üstlenmiştir.

Aynı zamanda BRICS grubu, geleneksel finans sisteminin en önemli zorluklarından biri olarak öne çıkmaktadır. Üye ülkeler, (BRICS'in ortaya çıkışı konusunda bazı çekinceler olsa da) aralarındaki ticarete yerel para birimlerinin kullanımını genişletip giderek artan sayıdaki işlemlerde Dolara olan bağımlılığı azaltmaya çalışmaktadır; bununla birlikte bu grup, şu ana kadar ne ortak bir para birimine ne de küresel düzeyde Dolarla rekabet edebilecek bir finansal sisteme sahip değildir.

Tüm bu gelişmelere rağmen Doların gücü sadece ABD ekonomisinin büyüklüğüne değil, aynı zamanda ABD finans piyasalarının derinliği, hazine tahvillerinin muazzam likiditesi, hukukun üstünlüğü, parasal kurumların bağımsızlığı ve Dolar cinsinden varlıklar üzerindeki küresel güveni de kapsayacak şekilde bütüncül bir sisteme dayanmaktadır. Bugüne kadar bu unsurları bir arada barındıran başka bir para birimi bulunmamaktadır.

Ancak belirleyici faktör, Amerika'nın kendi içinde kalmaya devam etmektedir. Eğer federal borçlar ekonomik büyüme oranını aşan bir hızla artmaya devam eder ve borç faizleri genel bütçenin giderek artan bir kısmını tüketirse, Dolara olan küresel güven artan bir baskıya maruz kalabilir; bu da Doların üstesinden gelen bir rakibin ortaya çıkması nedeniyle değil, aksine egemen para biriminin dayandığı finansal temellerin aşınmasının bir sonucudur.

Doların nüfuzu neden aşınabilir?

Bu süreci hızlandırabilecek bir dizi yapısal faktör bulunmakta olup bunların en öne çıkanları şunlardır:

- 38 trilyon Doları aşan kamu borcundaki sürekli genişleme, mali ve ticari açıkların devam etmesiyle birleşince, ABD'nin borçlanmaya olan bağımlılığını artırmaktadır.

- Doların jeopolitik çatışmalarda bir araç olarak kullanımının artması, bazı ülkeleri, mali yaptırımlara maruz kalma riskini azaltacak alternatifler aramaya itmiştir.

- Siyasi kutuplaşma ve borç tavanı ile kamu harcamaları konusunda tekrarlanan anlaşmazlıklar sonucunda, ABD'nin ekonomik politikalarının istikrarına olan güvenin azalması.

- Uluslararası ticarete, özellikle de gelişmekte olan ekonomiler arasında yerel para birimlerinin kullanımının genişlemesi.

Doların hâkimiyetinin gerilemesi nasıl mümkün olabilir?

Eğer bu eğilimler devam ederse, gerilemenin ani değil aşamalı olması ve aşağıdaki birkaç aşamadan geçmesi muhtemeldir:

- Küresel rezervler ve ticari işlemler içinde Doların payında kademeli bir düşüş.

- Uluslararası ticaretin düzenlenmesinde altına ve yerel para birimlerine olan bağımlılığın artması.

- Bazı bölgesel pazarlarda Yuan, Euro ve egemen destekli dijital para birimlerinin kullanımının yaygınlaşması.

- Küresel para sisteminin, neredeyse tamamen Dolara bağımlı olmak yerine kademeli olarak çoklu para birimi sistemine geçişi.

Doların tamamen çökmesi senaryosuna gelince; Amerikan ekonomisine ve onun finans kurumlarına yönelik geniş çaplı bir güven kaybını gerektirmektedir; mevcut göstergeler buna işaret etmese de, ancak mali dengesizliklerin devam etmesi bu olasılığı hem kısa hem de uzun vadede artırabilir.

Doların bir alternatifi var mı?

Şu ana kadar Doların sahip olduğu tüm unsurları barındıran tek bir alternatif bulunmamaktadır; ancak küresel sahnede birçok seçenekler öne çıkmaya çalışmaktadır ki bunların en önemlileri şunlardır:

- Euro, en yakın rakiplerden biri olmakla birlikte ama Avrupa Birlięi içinde siyasi ve ekonomik zorluklarla karşı karşıya olup Dolardan da önce çökebilir.

- Çin Yuanı, dünyanın ikinci en büyük ekonomisinin ağırlılığıyla desteklense de ancak sermaye hareketlerine getirilen kısıtlamalar, bu para biriminin küresel yaygınlılığını sınırlamaktadır.

- Merkez bankası dijital para birimleri (CBDC'ler), Doların hakimiyetinden uzak sınır ötesi ödemeleri kolaylaştırabilir; ancak devletler tarafından benimsenmesi durumunda güvenli olmayabilir.

- İster ulusal para birimlerinin kullanımının genişletilmesi yoluyla ister ortak ödeme araçlarının geliştirilmesi yoluyla olsun BRICS grubu içindeki yeni mali düzenlemeler.

- Jeopolitik risklerin tırmanmasının gölgesinde stratejik bir varlık ve güvenli liman olarak konumunu yeniden kazanan altın.

Eğer Doların hakimiyetinin sona ermesi gerçekleşirse, bir devletin veya ittifakın alacağı siyasi bir kararın sonucu olmayacak ve bir gecede onun yerini alacak yeni bir para biriminin duyurulmasıyla da gerçekleşmeyecektir. Aksine bu durum, mali dengesizlikler yoluyla biriken, devletlerin ve yatırımcıların hesaplarını değiştiren ve Dolara olan bağımlılığı daha çoklu bir para sistemi lehine kademeli olarak gerileten uzun bir sürecin ürünü olacaktır.

Kapitalizmin yol açtığı sefalet, gerginlik, çöküşler ve mali krizlerden kurtulmanın tek yolu, kökenlere geri dönmektir; bu da zorunlu kağıt paralara (Dolar gibi) dayalı mevcut para sisteminin değiştirilip, altın ve gümüş sistemine geri dönmekle gerçekleşebilir; zira altın ve gümüş, bu sorunların çözümünü temsil etmektedir ki bu da şu yollarla gerçekleştirilebilir:

Enflasyonu ve sorumsuz harcamaları dizginlemek: Altın ve gümüşün basılması mümkün değildir; bu da devletlerin denetimsiz para oluşturma gücünü sınırlamakta, dolayısıyla enflasyonu ve aşırı kamu harcamalarını dizginlemektedir.

Uzun vadeli mali istikrar: Para biriminin değerli bir madene bağlanması, keskin dalgalanmaları önleyecek ve mali sisteme daha fazla istikrar sağlayacaktır.

Adalet ve şeffaflık: İki madeni para sistemi, paraların siyasi kararlardan bağımsız olmasını güvence altına alacaktır.

Ama madeni para sisteminin geri dönüşünü, ancak siyasi kararına sahip olan güçlü bir devlet dayatabilir ve madeni para sistemi o devletin ideolojisiyle bağlantılı olmalıdır; madeni para sisteminin ya da temeli, altın veya gümüş yahut her ikisiyle %100 oranında desteklenen vekil para kullanımını zorunlu kılan İslam'dan başka herhangi bir ideoloji yoktur. Bu nedenle İslami ekonomik sistemin, kapitalist sistemin yarattığı krizler, çöküşler, kargaşa ve istikrarsızlıklardan son derece uzak olduğunu görüyoruz.

Ey Müslümanlar; bu dünya için doğru ve köklü çözümler ideolojinizde mevcuttur; ancak bunların sahada uygulanması gerekir ve bunun uygulanmasını da ancak Hilafet Devleti gerçekleştirecektir. Bu nedenle ümmetinin akıbetinin bilincinde olan ve Allah'ın kendisine farz kıldığı hususları idrak eden her baliğ Müslümanın, İslami hayatı yeniden başlatmak ve şeriatı tatbik konumuna getirmek için **Hizb-ut Tahrir** ile birlikte yoluna devam etmesi gerekir ki böylece İslam'ın sancağı dalgalansın ve bizler de insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet konumuna geri dönelim. Zira nefsimizde olanı değiştirip harekete geçmezsek, Allah da bizim gerçekliğimizi değiştirmeyecektir. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **“إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ”** **“Şüphesiz ki bir kavim, kendini nefsinde değiştirmedikçe; Allah da onları değiştirmez.”** [Rad 11]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Nebil Abdulkerim